

ОРГАНІЗАЦІЯ СПОРТИВНОГО І ЛЮБИТЕЛЬСЬКОГО РИБАЛЬСТВА ТА СТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНИХ РИБНИХ ГОСПОДАРСТВ

(вибіркова)

Ступінь вищої освіти – Другий (магістерський) рівень

Освітньо-наукова програма: «Охорона, відтворення та раціональне використання гідробіоресурсів»

Спеціальність: Н5 «Водні біоресурси та аквакультура»

Курс навчання: 2 рік навчання, 3 семестр

Кількість кредитів: 3 кредити ЄКТС

Мова викладання: українська

Дні, час, місце: вул. Львівська, буд. 15, НЛК №2, за розкладом

Консультації: вул. Львівська, буд. 15, НЛК №2, к. 707,
щотижнево за розкладом

СИЛАБУС

Викладач:	доктор економічних наук, професор професор кафедри водних біоресурсів та аквакультури <i>Сербов Микола Георгійович</i>
Кафедра:	кафедра водних біоресурсів та аквакультури
Контактна інформація:	serbovng@gmail.com

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою дисципліни є: підготовка фахівців здатних організовувати, управляти та забезпечувати ефективну діяльність у сфері спортивного і любительського рибальства, а також створювати й експлуатувати культурні рибні господарства різних типів.

Завданням дисципліни є: формування системних знань про сучасний стан, основні форми, напрями та соціально-економічне значення спортивного, любительського і рекреаційного рибальства; вивчення біологічних та екологічних особливостей основних об'єктів спортивного і любительського рибальства; вивчення характеристик водойм як середовища існування риб та оцінювання впливу гідрологічних, гідрохімічних, біотичних і антропогенних чинників на стан іхтіофауни та біопродуктивність водойм; оволодіння підходами до оцінювання стану водних біоресурсів, чисельності та біомаси риб, прогнозування запасів і визначення допустимого рівня їх використання; набуття знань щодо сучасних способів вудіння, рибальських снастей, спорядження, інвентарю та матеріально-технічного забезпечення спортивного і любительського рибальства; формування навичок вибору водойми та розроблення біотехнічних і організаційних заходів зі створення та

функціонування культурного рибного господарства; оволодіння принципами формування іхтіоценозів, планування зариблення та визначення видового складу і щільності посадки риб з урахуванням рибоводно-біологічних характеристик водойми; вивчення нормативно-правового регулювання спортивного і любительського рибальства та діяльності культурних рибних господарств в Україні; набуття навичок оцінювання економічної ефективності функціонування культурних рибних господарств та обґрунтування можливих напрямів їх господарської діяльності; формування екологічно відповідального ставлення до використання водних біоресурсів, охорони водних екосистем та збереження біорізноманіття.

Переквізити: Базові знання щодо біології риб, структури та функціонування гідроекосистем, гідрохімічних показників і принципів раціонального використання водних біоресурсів, що є основою для ефективного засвоєння матеріалу курсу.

Постреквізити: Вивчення дисципліни дає здобувачам знання та формують більш поглиблені компетентності у сфері управління, економіки, технологій та екологічної безпеки аквакультури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- історичні передумови, сучасний стан, основні форми та напрями розвитку спортивного, любительського і рекреаційного рибальства;
- законодавчу та нормативно-правову базу України, що регулює спортивне і любительське рибальство та діяльність культурних рибних господарств;
- біологічні та екологічні особливості основних об'єктів спортивного і любительського рибальства;
- гідрологічні, гідрохімічні та біологічні характеристики водойм, що визначають умови існування риб та формування їх біопродуктивності;
- принципи оцінювання стану іхтіофауни, чисельності, біомаси та запасів водних біоресурсів;
- основні способи вудіння різних видів риб, типи рибальських снастей, спорядження та інвентарю;
- принципи раціонального використання, охорони та відтворення водних біоресурсів у водоймах різного типу;
- основні критерії вибору водойми для створення культурного рибного господарства;
- принципи підготовки водойм до експлуатації, формування іхтіоценозів та організації зариблення;
- організаційні, технологічні, правові та економічні засади створення і функціонування культурних рибних господарств;
- основні показники економічної ефективності діяльності культурних рибних господарств.

вміти:

- аналізувати екологічний та рибогосподарський стан водойм і визначати їх придатність для організації спортивного, любительського рибальства та культурного рибного господарства;
- ідентифікувати основні об'єкти спортивного і любительського рибальства та враховувати їх біологічні й екологічні особливості;
- оцінювати вплив природних і антропогенних чинників на стан іхтіофауни та біопродуктивність водойм;
- застосовувати методи оцінювання чисельності, біомаси та прогнозування запасів риб;
- обґрунтовувати режими експлуатації водойм, допустимі обсяги вилову та заходи з охорони водних біоресурсів;
- добирати способи вудіння, снасті, спорядження та інвентар відповідно до виду риб, типу водойми та умов рибальства;
- обґрунтовувати вибір водойми для створення культурного рибного господарства;
- розробляти біотехнічні та організаційні заходи зі створення і функціонування культурних рибних господарств;
- визначати доцільний видовий склад та параметри зариблення водойм з урахуванням їх рибоводно-біологічних і гідрохімічних характеристик;
- оцінювати економічну ефективність та екологічну доцільність діяльності культурних рибних господарств;
- використовувати нормативно-правові, наукові та інформаційні джерела під час вирішення професійних завдань.

бути здатним:

- комплексно оцінювати водойму як об'єкт спортивного і любительського рибальства та потенційний об'єкт для створення культурного рибного господарства;
- приймати обґрунтовані рішення щодо раціонального використання, охорони та відтворення водних біоресурсів;
- обґрунтовувати режими рибогосподарської експлуатації водойм з урахуванням їх екологічних і біопродукційних характеристик;
- планувати заходи зі створення, зариблення та експлуатації культурних рибних господарств;
- поєднувати біологічні, екологічні, рибогосподарські, економічні та правові дані під час вирішення професійних завдань;
- оцінювати екологічні та економічні наслідки господарської діяльності на водних об'єктах;
- застосовувати принципи сталого використання водних біоресурсів та екологічно відповідального рибальства;
- самостійно опрацьовувати сучасну наукову, нормативно-правову та професійну інформацію і використовувати її для вирішення практичних та управлінських завдань.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі: лекцій та практичних занять, організації самостійної роботи здобувачів (90 год./ 3 кредити ЄКТС).

Зміст навчальної дисципліни

Тема	Зміст	Форми робіт
Змістовий модуль 1. Основи спортивного і любительського рибальства		
Тема № 1. З історії рибальства. ПР № 1 Орієнтування на водоймах різного типу за зовнішніми ознаками	Розглядаються етапи розвитку рибальства від давніх часів до сучасності, еволюція знарядь і методів лову, становлення спортивного й любительського рибальства як окремого напрямку рибогосподарської діяльності. Аналізується вплив соціально-економічних і природних чинників на розвиток рибальської культури. Формування у здобувачів умінь визначати типи водойм за їх характерними зовнішніми ознаками (форма, рельєф берегової лінії, колір і прозорість води, швидкість течії, глибина, наявність водної рослинності, джерел живлення тощо), а також оцінювати їх придатність для проведення спортивного і любительського рибальства.	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема № 2 Господарсько-економічне та соціальне значення спортивного і любительського рибальства. ПР № 2 Характеристика основних об'єктів спортивного і любительського рибальства, їх біологічні особливості	Висвітлюється роль рекреаційного рибальства у розвитку місцевих громад, туризму, підприємництва. Розглядаються економічні вигоди, соціальна значущість і вплив на формування екологічної свідомості населення. Ознайомлення здобувачів із основними видами риб — об'єктами спортивного і любительського рибальства, вивчення їх систематичного положення, морфологічних, екологічних і біологічних особливостей, умов існування та поведінки в різні сезони року. Формування умінь розпізнавати види риб за зовнішніми ознаками та оцінювати їх придатність для розведення у культурних рибних господарствах.	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема № 3 Характеристика водойм як середовища життя риб. ПР № 3 Виготовлення елементів спорядження та інвентарю, типи та класифікація рибальських снастей	Вивчаються типи водойм (річки, озера, ставки, водосховища), їх гідрологічні та гідрохімічні особливості. Аналізуються фактори, що визначають умови життя риб, їх розселення, кормову базу й біопродуктивність водойм. Ознайомлення студентів із сучасними видами, будовою та класифікацією рибальських снастей, спорядження й допоміжного інвентарю, а також набуття практичних навичок виготовлення окремих їх елементів.	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт

	Вивчення принципів добору снастей залежно від виду риб, умов ловлі та типу водойми.	
Тема №4 Наукове обґрунтування рекреаційного (спортивного і любительського) рибальства. ПР № 4 Способи вудіння різних об'єктів спортивного і любительського рибальства	Розглядаються наукові підходи до визначення оптимального рибальського навантаження на водойми, методи оцінки запасів і стану популяцій риб, принципи екологічної рівноваги та раціонального використання водних біоресурсів. Опанування основних методів і технік вудіння різних видів риб із використанням різних типів снастей. Формування умінь добирати способи ловлі відповідно до поведінки риб, глибини, температурного режиму, швидкості течії та сезонних особливостей водойм.	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема №5 Об'єкти спортивного і любительського рибальства ПР № 5 Складання календаря рибалки	Вивчаються основні види риб, що мають рекреаційне значення в Україні, їх біологічні та екологічні особливості, поведінка в різні пори року, кормові зв'язки, швидкість росту та розмноження. Формування умінь планувати строки і методи ловлі основних видів риб протягом року з урахуванням їх біологічних циклів, кормової активності, погодних умов і законодавчих обмежень. Закріплення знань щодо сезонної динаміки поведінки риб і факторів, що визначають ефективність рибальства.	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Змістовий модуль 2. Створення та забезпечення спортивного і любительського рибальства		
Тема № 6 Риби Червоної книги України. Тема № 7 Матеріально-технічне забезпечення, спорядження й інвентар спортивного і любительського рибальства. ПР № 6 Вибір водойми (ділянки водойми) для організації культурного рибного господарства. Розробка рибоводно-біологічного обґрунтування водойми	Ознайомлення з видами риб, занесеними до Червоної книги України, причинами їх зникнення та заходами з охорони і відтворення. Аналізуються обмеження на вилов, відновлення природних популяцій та роль охоронних територій. Розглядаються типи, конструкції та принципи роботи рибальських снастей, спорядження й допоміжного інвентарю. Описуються сучасні тенденції у виробництві рибальського обладнання та правила його безпечного використання. Набуття практичних навичок аналізу природних і штучних водойм з метою визначення їх придатності для створення культурного рибного господарства. Формування вмінь складати рибоводно-біологічне обґрунтування з	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт

	урахуванням гідрологічних, гідрохімічних та біологічних параметрів водойми.	
Тема № 8 Способи вудіння різних об'єктів спортивного і любительського рибальства у водоймах України. ПР № 7 Підготовка водойми до експлуатації в режимі культурного рибного господарства (КРГ)	Висвітлюються основні методи ловлі риб — поплавковий, донний, спінінговий, нахлистовий, зимовий лов тощо. Подаються особливості вибору снастей, приманок і техніки вудіння залежно від виду риби та умов водойми. Вивчення комплексу підготовчих заходів перед запуском водойми в експлуатацію - очищення, регулювання гідрологічного режиму, створення кормової бази, укриттів, систем аерації та контролю якості води. Формування практичних умінь планувати технологічні етапи підготовки водойм до зариблення.	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема № 9 Законодавче забезпечення спортивного і любительського рибальства в Україні. ПР № 8 Підготовка рекомендації щодо переліку (видів) риб та інших водних живих біо об'єктів (ресурсів) для заселення в КРГ з урахуванням його рибоводно-біологічних та гідрохімічних показників	Аналізується нормативно-правова база, що регулює спортивне й любительське рибальство: правила рибальства, квоти, терміни заборони, відповідальність за порушення, функції контролюючих органів. Розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо підбору видового складу риб і супутніх гідробіонтів для культурного рибного господарства. Формування умінь оцінювати сумісність видів, умови живлення, температурний режим, кисневий баланс і біопродуктивність водойми для створення оптимальної полікультури.	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема № 10 Економіко-правові аспекти створення культурного рибного господарства та його експлуатації. ПР № 9 Проведення економічної оцінки та розрахунок можливості додаткових фінансових надходжень з урахуванням специфіки КРГ	Розглядаються основи планування, організації та функціонування культурних рибних господарств. Вивчаються правові вимоги до користування водними об'єктами, порядок отримання дозволів, принципи економічної ефективності, інвестицій і розвитку рекреаційного бізнесу. Формування у здобувачів навичок економічного аналізу діяльності культурних рибних господарств, умінь визначати собівартість продукції, планувати доходи, оцінювати прибутковість та шукати резерви підвищення ефективності господарювання.	опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт

Література

Основна

1. Сербов М.Г., Шекк П.В. Організація спортивного і любительського рибальства та створення культурних рибних господарств: Підручник. Х.: ФОП Панов А.М., 2017. 484 с
2. Сербов М. Г. Термінологічний словник-довідник основних термінів і понять : з навч. курсу “Організація спортивного і любительського рибальства та створення культурних рибних господарств” : навч. посіб. / М. Г. Сербов, М. І. Бургаз, П. В. Шекк. – Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 199 с.
3. Любительське рибальство в Україні: монографія / Новіцький Р. О., Максименко М. Л., Гончаров Г.Л., Кобяков Д. О. Дніпро: Ліра, 2022. 200 с.
4. Рибальство (промислове, любительське та спортивне): підручник / Ю. В. Пилипенко та ін. Херсон, 2020. 654 с

Додаткова

1. Новіцький Р. О., Максименко М. Л. Термінологічний довідник з любительського та спортивного рибальства. Дніпро: Ліра, 2022. 80 с
2. Serbov M., Kramarenko I., Irtyshcheva I., Stehnei M., Boiko Y., Hryshyna N., Khaustova K. The Efficiency of Water Resources Management in the Black Sea Region (Ukraine) in the Context of Sustainable Development Under the Conditions of Military Operations// Studia Regionalne i Lokalne № 3(93). 2023. P. 78-90 <http://doi:10.7366/1509499539306>
3. Irtyshheva I., Serbov M., Kramarenko I., Stehnei M., Boiko Y., Sirenko I., Hryshyna N., Ishchenko O. Problems of Water Supply in Wartime Conditions: Modeling, Forecasting, Solutions// International Conference on Science, Engineering Management and Information Technology (SEMIT-2022-Sep), (September 08-09, 2022) Ankara, Turkey www.semit2022.refconf.com
4. Сербов М.Г. Адаптація світового досвіду управління прісноводними ресурсами в умовах імплементації водної рамкової директиви// Український журнал прикладної економіки та техніки. 2022. Том 7. № 1. С. 222 – 229. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-1-28>
5. Сербов М.Г. Бурлуцький С.Ю. Економіко-екологічний інструментарій оцінювання рівня регіонального управління прісноводними ресурсами в контексті сталого розвитку/ International Scientific Journal “Internauka”. Series: “Economic Sciences” № 9. 2024. С. 28 <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-9>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Репозитарій ОНУ імені І.І.Мечникова <https://dspace.onu.edu.ua/home>
2. Репозитарій факультету ФГМіЕ <http://eprints.library.odku.edu.ua>
3. Бібліотека ОНУ імені І.І.Мечникова <http://lib.onu.edu.ua/>
4. Сайт водних біоресурсів та аквакультури <https://vodni-bioresursy-kafedra.org/>
5. ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З РОЗВИТКУ МЕЛІОРАЦІЇ, РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРОДОВОЛЬЧИХ ПРОГРАМ https://darg.gov.ua/dijalnistj_0_214_menu_0_1.html
6. ФАО 2025 <https://www.fao.org/>

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL :

https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polo-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І. Мечникова» (polozorg-osvit-process_2022.pdf).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова (2020 р.)» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polozorg-kontrol_2022.pdf)

Політика академічної доброчесності: регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (polozhennya-antiplagiat-2021.pdf (onu.edu.ua))

Використання комп'ютерів/ телефонів на занятті: під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за умов наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.

Комунікація: Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту, або через чат академгрупи у Viber. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.